WASHINGTON D C

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 125. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 8-го ЛИПНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JULY 8, 1964 No. 125. VOL. LXXI.

АЙЗЕНГАВЕР ЗАПОВІВ НЕВТРАЛЬНІСТЬ У ЗМАГАННЯХ РЕСПУБЛІКАНСЬКИХ КАНДИДАТІВ

Вашингтон. — Прихильники сенатора Беррі Ґолдвотера заявляють, що колишній президент Айзенгавер двічі обіцяв арізонському сенаторові, що він збереже невтральність у змаганнях республіканських претендентів за номінацію на президентського кандидата. Колишній амбасадор до Південного В'єтнаму Генрі Кебот Ладж натякав, що генерал Айзенгавер буде підтримувати губернатора Скрентона на Конвенції в Сан Франсіско. Але тепер вже видно, що воно так не буде, бо Двайт Д. Айзенгавер таки збереже невтральність на Конвенції, хоч всім ясно, що він є за Скрентоном, а не за Ґолдвотером. Губернатор Скрентон заявив 6-го липня, що він не сподівається, що колишній президент Айзенгавер виголосить номінаційну промову в його користь на Республіканській Конвенції. Скрентон сказав на пресовій конференції, що „генерал Айзенгавер є одним із найбільших його прихильників", але він не може номінаційною промовою його підтримати, бо не є делеґатом на Конвенції. Але Скрентон підкреслив той факт, що генерал Айзенгавер є вдоволений із того, що номінаційну промову за пенсильвенійського губернатора виголосить його молодший брат, президент університету ім. Джана Гопкінса д-р Мілтон Айзенгавер. Губернатор Скрентон підкреслював те в розмові з журналістами, що колишній президент Айзенгавер є його прихильником і намовляв його кандидувати на пост пенсильвенійського губернатора, а також заохочував до того, щоб старався про номінацію на президентського кандидата. Скрентон після конференції з Ладжом, повідомив, що його представником на Республіканській Номінаційній Конвенції буде пенсильвенійський сенатор Гю Скотт, який старається про перевибір восени цього року. Дорадником його має бути член Республіканського Комітету з Ню Йорку Джордж Гінмен, який донедавна підтримував губернатора Нелсона А. Рокефеллера. Рокефеллер вже не кандидує, і Скрентон бажав мати підтримку нюйоркських делеґатів, тому найменував на свого представника нюйоркського політика. Ладж також заявив, що він є дорадником губернатора Скрентона, і що не кандидує на пост віце-президента, і не прийняв би кандидатури навіть тоді, коли б його хотіли найменувати через акламацію. Губернатор Скрентон 6-го липня вислав листа до голови Програмової Комісії в Сан Франсіско конґресмена Мелвіна Р. Лерда, в якому домагається, щоб в республіканській плятформі виразно було зазначено, що ухвалений 2-го липня закон про охорону громадянських прав є згідний із Конституцією ЗДА і щоб плятформа осудила праве товариство ім Джана Бирча. Скрентон бажає цим способом заатакувати сенатора Ґолдвотера, який голосував проти громадянського закону в Сенаті, назвавши його „неконституційним", і сказавши, що здійснювати цей закон могла б тільки „поліційна держава". Скрентон і його прихильники сподіваються, що боротьба за ці пункти в плятформі послабить становище Ґолдвотера і спричинить те, що деякі делеґати покинуть арізонського сенатора та не будуть за нього голосувати в першому голосуванні. Покищо не видно, щоб делеґати покидали підтримувати Ґолдвотера. Ассошіейтед Прес 6-го липня перевела опитування і ствердила такий стан між делеґатами: За Ґолдвотером — 710, за Скрентона — 149, Рокефеллер — 103, Ладж — 45, Ніксон — 3, інші — 120, незадекляровані — 178. Очевидно, що ті делеґати, які є тепер за Рокефеллера і Ладжа — голосуватимуть за Скрентона, але цього буде замало, бо до вибору треба 665 голосів, і Ґолдвотер може бути найменований вже в першому голосуванні.

АФП-КІО стверджують, що Ґолдвотер завжди голосував проти робітництва

Вашингтон. — Комісія Політичного Виховання при Американській Федерації Праці - Конґресі Індустрійних Організацій стверджує, що провідний республіканський претендент на кандидата на президента арізонський сенатор Беррі Ґолдвотер під час свого 12-річного побуту в Сенаті постійно голосував проти робітничих інтересів, і тому зорганізоване робітництво не може його підтримувати в цьогорічних виборах. Комісія твердить, що немає другого такого сенатора або конґресмена з такою довгою службою в Конґресі, щоб ніразу не голосував за такий законопроєкт, який підтримували б робітничі організації. Зорганізоване робітництво ще й тому неприхильно ставиться до сен. Ґолдвотера, що він домагається, щоб ухвалено закон, який не вимагав би членства в робітничій спілці перед прийняттям на працю. Коли Республіканська Номінаційна Конвенція наймене в найближчому тижні Ґолдвотера на свого кандидата, тоді зорганізоване робітництво мусить покинути своє невтральне становище та перейти до офензиви проти арізонського сенатора. Вже тепер передбачають, що Головна Рада АФБ - КІО на своїх зборах у вересні підтримає кандидатуру президента Джансона.

В АМЕРИЦІ

● Сенатор Еверетт МекКінлі Дірксен заявив, що він тому погодився виголосити номінаційну промову на Республіканській Конвенції в користь сенатора Беррі Ґолдвотера, бо він є „політичним хресним батьком" арізонського сенатора. 13 років тому Дірксен був головою Сенатської Виборчої Комісії і як такий поїхав до Фініксу в Арізоні, де намовив Ґолдвотера до кандидатури на пост сенатора. Ґолдвотер є сенатором вже 12 років, і цього року старається про становище президента.

● Голова окремої Президентської Комісії, яка досліджує справу вбивства президента Кеннеді — головний суддя Ірл Воррен сказав, що він має причини не вірити зізнанням нюйоркського адвоката Марка Лейна, який є оборонцем матері Лі Гарві Освалда, і який твердить, так як і мати злочинця, що її син не був вбивником президента Кеннеді. Лейн зізнавав, що він має зарекордоване зізнання з пані Гелен Маркгем, яка бачила, як Освалд вбив поліциста Дж. Д. Тіппіта. Але пані Маркгем зізнала, що вона не розмовляла з адвокатом Лейном.

● Переведене опитування ствердило, що міннесотський сенатор Гюберт Гомфрі має більше голосів як кандидат на віце-президента, як головний крокуратор ЗДА Роберт Ф. Кеннеді. Гомфрі дістав 73 відсотки голосів опитуваних, а Кеннеді — 71 відсотків. В католицьких районах перевагу мав Кеннеді, а в протестантських — Гомфрі.

Пам'ятник Шевченкові у Вашингтоні -- Українська „Мекка" в Америці

Пам'ятник Тарасові Шевченкові у Вашингтоні, відкритий під час таких величавих урочистостей в суботу, 27-го червня ц. р., має всі вигляди на те, щоб стати справжньою українською „Меккою" в Америці — місцем постійного паломництва та щорічних урочистостей. Можна сподіватись, що Комітет Пам'ятника Шевченкові обміркує та встановить день, в якому кожного року відбуватимуться в Вашингтоні відповідні культурні імпрези-маніфестації. На цю тему можна також почути багато голосів та поглядів, при чому всі однозгідні, що такі імпрези-маніфестації повинні відбуватись, а розбіжність думок існує тільки щодо дати. Одні вважають, що було б добре влаштовувати ці імпрези в Шевченківському місяці - березні, інші вважають, що пора року на такі імпрези не відповідна й думають, що можна б для них прийняти дати відкриття пам'ятника — останню суботу в червні. Тим часом, пам'ятник Шевченкові вже тепер став місцем, куди линуть не тільки українські думки і почування, але й ідуть та приходять українські та американські туристи. Згідно з інформаціями, тепер уже кожного дня можна побачити біля пам'ятника більші і менші гурти людей, як це видно й на фотознімці побіч.

Уряд плянує розділювати бюджетові надвишки між стейти

Вашингтон. — Президент Джансон підтримує пляни свого уряду, щоб кождочасну надвишку у федеральному бюджеті автоматично розділювати між окремі стейти. Стейти діставали б ці гроші без жадних умов і господарили б ними по своїй уподобі. Покищо немає федеральних надвишок, але фінансисти передбачають, що при дальшому рості економіки вже в четвертій чверті 1965-го року може бути бюджетова надвишка. Цей плян запроєктував голова Ради Економічних Дорадників д-р Волтер Геллер, а підтримав його директор бюджету Керміт Гордон. Ціль цього пляну подвійна: (1) Уряд не хоче мати надвишку в бюджеті, коли ще немає повного затруднення, бо тоді зменшилася б купівельна сила громадянства; (2) Друга ціль цього пляну має соціяльний характер. Стейти не радо приймають федеральну допомогу на шкільництво. Коли б вони дістали фонди від федерального уряду з бюджетової надвишки, тоді вони могли б видавати ці гроші на допомогу школам та допомагати незаможним студентам закінчити вищі студії.

Як довго може тривати теперішній ріст економіки

Ню Йорк. — Економісти стараються передбачити, як довго може тривати теперішній ріст економіки і коли повинна б початися економічна знижка згідно з старою теорією про так звані економічні цикли, це значить, що після кождого росту економіки мусить прийти економічна знижка. Економісти ствердили, що кождий період добробуту пересічно триває коло 31-го місяця. Так воно бувало, починаючи від 1854-го року. Більшість економістів твердить, що теперішній ріст економіки триває вже 41 місяць, бо добробут почався був в лютому 1961-го року. Виходило б, що економічні цикли вже не мусять черґуватися, і що теперішній добробут може тривати ще довший час. Але є й такі економісти, які твердять, що теперішній економічний ріст почався аж в 1962-му році і тепер він має тільки 19 або 20 місяців, тому не можна говорити, що теорія про економічні цикли переможена. Але економісти звертають увагу на те, що такі урядові заходи, як зменшення прибуткових податків, можуть скріплювати економіку і не допустити до того, щоб обов'язково наставала економічна знижка після 30-місячного циклу добробуту.

НОВИЙ МИСТЕЦЬКИЙ ТВІР ЕДВАРДА КОЗАКА ПРИКРАШУЄ КОНЦЕРТОВУ ЗАЛЮ СОЮЗІВКИ

Едвард Козак

Союзівка, Кергонксон. Сотні гостей на цій оселі Народного Союзу тепер не можуть надивуватись і намилуватись новим великим і прекрасним твором відомого нашого мистця Едварда Козака, , яким він прикрасив концертову залю павільйону Союзівки. Новий мистецький твір Едварда Козака — це шість найбільш оригінальних і рівночасно типових для цього мистця образів, що ними удекоровані шість переділів головної стіни концертової залі. Кожний образ становить цілість сам для себе, але й одну мистецьку цілість творять усі шість образів разом. Тлом для кожного образу є полірована дерев'яна стіна, на якій прикріплені поодинокі фраґменти образу, що робить враження три-вимірности. Перша композиція: гуцул з трембітою, гуцулка, вівці, гори і смереки представляють, очевидно, Гуцульщину. Другий образ-композиція — це Поділля: подолянин на коні, схід сонця, пшениця, подолянка, українська кераміка, соняшник. Третій образ присвячений Волині: одна волинянка пряде, а друга тче полотно, стоїть піч з глечиками. Четвертий образ — Київщина: ідуть чумаки, хлопчина грає на сопілці, дівчина малює глечик, дерева. П'ятий образ — Полтавщина: дівчина і хлопець у танці, плуг і меч, козак з бандурою. Шостий і останній образ — наша дійсність: горять села а двоє втікачів з клунками, чоловік і жінка, ідуть назустріч до зодягненої в прекрасний український одяг та з вінком на голові і смолоскипом в руці — Статуї Свободи з-за якої, як сонце, усміхається до них відзначка Українського Народного Союзу із двома по-братньому стисненими руками та двома зоряним американським і синьо-жовтим українським, схрещенними прапорами. Тільки знавець мистецтва зможе дати правильну і кваліфіковану оцінку цієї прекрасної композиції Едварда Козака, яку тут коротко описано та яка без сумніву є новим великим твором нашого видатного мистця і новим культурним доробком Союзівки, цього „шматка України на вільній американській землі.

Прем'єром нової африканської держави Малаві став д-р Банда

Лімбе Малаві. — В понеділок 6 липня відбулося тут заприсяження д-ра Г. Камузу Банди — першого прем'єра новоствореної африканської держави Малаві — країни горючих вод — під якою то назвою виступатиме від тепер на картах Африки донедавна британська колонія Нясаляндія або з англійська Нясаленд, що визначала країну широких вод. Відбулося заприсяження нового прем'єра на Площі Незалежности в присутності великих мас населення і чужоземних гостей. Середнє ім'я д-ра Банди Камузу — визначає переможець і його надало йому вдячне населення за працю і боротьбу д-ра Банди для незалежности Малаві. У своїй інавгураційній промові д-р Банда заявив, що нова держава буде дотримуватися строгої невтральности у відношенні до всіх сусідів і світових держав в тому комуністичних і не-комуністичних. В урочистостях про голошення незалежности Малаві не взяла участи делеґація комуністичного Китаю в реванш за те, що на ці урочистості запрошено представників націоналістичного Китаю. Не зважаючи на це, Пейпінґ один із перших визнав незалежність Малаві.

Мойсе Чомбе творить новий тимчасовий уряд в Конґо

Леопольдвіль. — Мойсе Чомбе, донедавній сепаратистичний провідник конґолійської провінції Катанґи, одержав в понеділок 6 липня ц.р. формальне доручення президента Касавубу творити новий уряд національної єдности для Конґа, що мав би бути тимчасовий до часу переведення нових виборів, значить, на протяг дев'яти місяців. В розмові з журналістами Чомбе заявив, що він готовий запропонувати Касавубу склад нового уряду до 24 годин, і що має уже листу евентуальних міністрів, але відмовився назвати будь-які прізвища. Новий уряд мав би бути урядом „національного замирення" і до нього мали б входити всі політичні напрямки, включно з прокомуністичними групами. В політичних колах не виключають, що в склад нового уряду може ввійти провідник лівих угрупувань у Конґо Антуан Ґізенґа, який перебуває тепер у в'язниці. Поворот Мойсе Чомбе до активної політичної діяльности і його роля в творенні нового уряду викликали гострий протест Москви. Совєти запротестували формально проти активізації Чомбе в окремому меморандумі, що його передав ген. секретареві ОН У Тантові голова совєтської делеґації в ОН Ніколай Т. Федоренко.

Затіснюється співпраця Туреччини, Іраку і Пакістану

Анкара. — Три держави, члени СЕНТО, Туреччина, Іран і Пакістан, вирішили збільшити співпрацю в економічній, технічній і культурній площинній площині, — окремо від СЕНТО. Про таке рішення повідомили спеціяльним комунікатом три закордонні міністри названих держав після того, як президент Пакістану, Мохаммед Аюб Хан, побував у столиці Туреччини, Анкарі. Вважають, що він є душею нового пакту між трьома мусульманськими країнами. Пакістан і Іран будуть підтримувати позиції Туреччини в справі Кипру. В свою черґу, Туреччина підтримуватиме Пакістан у його суперечці з Індією за Кашмір.

У кінці 1964 року мала б відбутися 6-та Сесія УНРАДИ

Як повідомляє „Бюлетень Українського Інформаційного Бюра", Комісія підготови 6-ої Сесії Української Національної Ради вирішила, що ця сесія відбудеться не пізніше кінця біжучого року. Сесія має бути маніфестацією згоди і консолідації всіх політичних сил Українського Державного Центру. Фракція Української Селянської Партії висловила побажання скликати 6-ту Сесію УНРади по змозі скорше. Але відсутність голови ВО УНРади, п. Миколи Лівицького, який тепер перебуває у ЗДА, унеможливлює скликання Сесії раніше, як перед кінцем 1964 року.

Міжфракційна нарада членів УНРади сподівається швидкого скликання Світового Конґресу Вільних Українців

У Західній Німеччині відбулася Міжфракційна нарада членів Української Національної Ради. На нараді розглянено листа Організаційної Комісії з Ню Йорку. Учасники конференції особливу увагу звернули на завдання, ставлені перед майбутнім Конґресом щодо збереження і розвитку української національної спільноти поза межами Краю. Нарада також належно оцінила думку про потребу заманіфестувати перед світом аспірації змагань українського народу до відновн української суверенної держави. Політичні принципи, на базі яких мав би бути скликаний Конґрес, в учасників наради застережень не викликали. Визнано також за доцільне створення Конґресом постійного Секретаріяту, як виконавчого тіла СКВУ. Конґрес мав би відбутися восени 1965 року.

СОВЄТИ ПРОПОНУЮТЬ МИРНИЙ КОРПУС ОН БЕЗ ВІЙСЬК 5 ВЕЛИКИХ ДЕРЖАВ

Токіо. -- Представник японського міністерства закордонних справ виступив у вівторок 7 липня ц.р. з ревеляціями про совєтську пропозицію в справі створення постійного мирного корпусу Об'єднаних Націю, що мав би бути сформований з військових континґентів, виставлюваних членами ОН, за винятком п'яти великих держав — які є перманентними членами Ради Безпеки ОН. Повідомляючи про цю совєтську пропозицію, Акіро Соно, директор бюра для справ інформації і культури при міністерстві закордонних справ Японії, не подав ближчих подробиць про неї, заявив тільки, що Москва звернулася з таким пляном в окремому меморандумі, переданому міністерствам закордонних справ різних держав, в тому теж і Японії. В Москві і в столицях інших великих держав покищо не опубліковано про це ніяких інформацій. В політичних колах вважають, що ця нова совєтська пропозиція спрямована головним чином проти того, щоб ЗДА не висилали свої військові континґенти в будь-які країни світу. Дехто вважає також, що виключаючи й себе від участи в формуванні мирного корпусу ОН, Совєти хотіли б спекатися потреби платити до ОН призначену для них частину коштів на утримання збройних з'єднань ОН в різних країнах, як це було наприклад в Конґо чи в Греції. Совєтський меморандум в справі створення мирного корпусу ОН був переданий совєтським шарже д'афер Анатолієм Розановим заступникові японського міністра закордонних справ Такіо Ода в понеділок 6 липня ц. р. Згідно з цим меморандумом, в творенні корпусу миру ОН мали б право брати участь всі держави — члени ОН — з виключенням п'яти постійних членів Ради Безпеки — ЗДА, Великої Британії, Франції, СССР і Китаю. Головна відповідальність за втримування світового миру належала б до Ради Безпеки ОН і під її наглядом і проводом мав би перебувати створений корпус миру. Мілітарні санкції із висланням збройних сил ОН мали б бути застосовувані проти кожної країни, що загрожувала б справі миру, але тільки в тому випадку, якщоб не помогли застосовані перед тим політичні й економічні санкції. В японських політичних колах здогадуються, що совєтська пропозиція спрямована подекуди проти комуністичного Китаю і його агресивних плянів у відношенні до південноазійських країн, зокрема Ляосу.

Генерал Ґрівас закликає греків на Кипрі пригадати Термопіли й битися за приєднання до Греції

Фамаґуста, Кипр. — Сюди прибув герой визвольної партизанської війни на Кипрі проти англійців, генерал Ґрівас. Він виголосив першу промову, закликаючи греків боротися за приєднання Кипру до матері Греції. Президент Кипру, архиєпископ Макаріос, на ті збори не прибув. Західні спостерігачі звертають увагу, що взагалі послухати полк. Ґріваса прийшло відносно мало людей: одні тягнуть за комуністами, а комуністи проти приєднання Кипру до Греції; інші пішли купатись у морі, бо стояла велика спека. У довгій схвильованій промові, стоячи під синьо-білим національним грецьким прапором, ген. Ґрівас закликав греків Кипру вступати до рядів таємної військової організації, щоб спільно змагатися за здійснення давнього клича „енозіс", себто приєднання Кипру до грецької держави. Генерал Ґрівас народився на Кипрі, поблизу міста Фамаґуста. Тепер він грецький підданий. На Кипрі населення в національному складі поділене у такому відношенні: 1 турок до 4 греків. Президент Кипру, архиєпископ Макаріос, грек за національністю, не підтримує ідеї генерала Ґріваса, обстоюючи й далі державну незалежність острова Кипр.

Бен Белла заперечує своє наближення до червоних, твердить, що його „соціялізм" росте з Ісляму

Альжир. — Виступаючи на масовому форумі, з нагоди другої річниці незалежности Альжиру від Франції, президент Ахмед Бен Белла запевнив традиціоналістів і релігійних мослемських лідерів, що його „соціялізм" не хилиться вбік комунізму. Бен Белла сказав, що раніше яких 400 вірних ішли в Мекку, а цього року з Альжиру ходили до Мекки 12.000 вірних. „Ми урочисто заявляємо, — сказав Бен Белла, — що наш соціялізм іде від Ісляму. Ми повторюємо всьому світові, що ми не комуністи". Президент реторично запитував масу арабів: „Де той комунізм?", покликаючись на великі відвідини святого місця для арабів — Мекки, але не згадуючи про свої зустрічі з Хрущовим. Державне альжирське радіо і більшість преси не включили в тексті промови президента його ж заяви „що „ми не комуністи". Альжирський лідер атакував мусульманських повстанців проти його режиму, які концентруються в Сагарі та в горах Кабилії. Бен Белла запевняв, що повстанців уже розбито. Також нападав, вдаючись до гострих висловів, на полковника Мохамеда Чабані, керівника четвертого воєнного відділу, який став у опозицію до режиму Бен Белли.

У СВІТІ

● В Південній Кореї арештовано президента і генерального секретаря адвокатської палати за те, що вони, знехтувавши приписами про виїмковий стан, проголосили критику виїмкового стану, не давши її раніше властям до цензури.

● У Лондоні арештували 43-річного індійського фінансиста і торгівця Шів Кумара Капоора, який допустився обманств на 5,600.000 долярів. Його найбільшою трансакцією був закуп 6.000 тонн кави в Коста Ріка, яку перепродав за готівку збільша східньо-европейським комуністичним країнам. Коста Ріці заплатив тільки за перших 500 тонн, а всю решту грошей затримав собі. Він спершу утік до Швайцарії, а до Британії вернувся згодом під прибраним прізвищем і за фальшивим пашпортом. Але його розпізнали й арештували.

● Альдо Моро, останній італійський прем'єр, лідер керівної Християнсько-демократичної партії, дістав — після короткої кризи уряду — доручення від президента Антоніо Сені скласти новий уряд. Тривкість того нового уряду залежатиме від того, чи одна з партій державної коаліції, Соціялістична, захоче підтримувати уряд, чи кожна велика її частина піде за демагогічними гаслами — спілки з комуністами в опозицію.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Нова африканська держава

Впродовж 73 років над центрально-африканською країною Нясаляндією, про яку ми ми так мало чули, повівав британський колоніяльний прапор. Впродовж десятиліття д-р Камузу Банда очолював боротьбу своїх земляків-патріотів за незалежність Нясаляндії. 5-го липня 1964 року в місті Блентайр в присутності 40-тисячної маси людей, д-р Камузу Банда урочисто проголосив постання нової нації і незалежної держави Маляви. Коли окрестра останній раз виконала англійський гимн і коли опущено прапор Великої Британії — народ радісно кричав: „Уфулу! Уфулу!", себто „Свобода! Свобода!" На щоглі замайорів трикольоровий прапор Малявської дежави — червоно - зелено - чорний. Представники понад 60 країн, в тому числі Великої Британії, ЗДА, Ватикану й ін., вітали малявський народ з незалежністю. Представник ЗДА передав прем'єр-міністрові Маляви д-рові Кам. Банді, подарунок від президента ЗДА. Дякуючи за подарунок, д-р К. Банда сказав, що він прохатиме в Америки значно більшого подарунку; щонайменше 14 мільйонів долярів допомоги для молодої держави. Можна сподіватися, що ту допомогу Малява одержить. Напевно швидко і напевно більше, ніж попрохав д-р Банда, вихованець американського коледжу, лікар за фахом, перший голова уряду нової африканської держави. Малява, з її чотирма мільйонами чорного населення, лежить по сусідству з Занзібаром — першою „почервонілою" країною Африки, до якої Совєтський Союз з поспіхом шле економічну допомогу та „спеціялістів"...

Ліквідація колонії Нясаляндії і постання нової держави Маляви — це не лише перемога д-ра Камузу Банда і його патріотів. Це також перемога духу часу, перемога здорового глузду Великої Британії, уряд якої збагнув, що вік колоніялізму закінчився. 37 нових держав у Африці — остаточне і певне свідчення, що людство стає на новий шлях, шлях волі й незалежности для всіх. Безкровне постання держави ще раз підтверджує зрозуміння цієї доби колись колоніяльними, але культурними націями, що не тільки дають волю колишнім своїм колоніям, але й активно допомагають їм влаштовувати своє незалежне, державне життя. На території Маляви є лише 8 000 білих, ніхто їх не вбивав, але під тиском чотирьох мільйонів малявців колонію перетворено в державу. Це — дух нашої доби: з кров'ю чи без неї, із зброєю чи лише із зброєю думки — один за другим народи приходять до усамостійнення й самоутвердження.

Хто побував під дощем, тому не хочеться потрапляти під ринву. Московські „риболови" каламутять воду, де лише можна, щоб закинути гачка, сподіваючись на нову рибку. За такий гачок Москва обрала собі „комунізм", який на практиці означає убогість, безправ'я та потоптання національних і соціяльних прав кожного народу. Не дивно, що на всі нові тридцять сім держав Африки — лише Занзібар котиться в безодню неоколоніялізму, себто залежности від Росії. Тут і там діють комуністичні „спеціялісти" від розповсюдження рака комунізму, але навіть молоді нації, може й інтуїтивно, уникають „руки братерської допомоги", яку пропагує совєтська преса. Африканські народи, хоч ще й відсталі в економічному та культурному розвитку, збагнули нову форму комуно-московського колоніялізму і не вірять облудним гаслам московських пропагандистів. Звільнившись від одної колоніяльної залежности та відкидаючи другу, вони промощують собі шлях у світле майбутнє.

Де два б'ються...

Так званий „ідеологічний спір" між Москвою і Пейпінгом перейшов уже межі, коли можна було сумніватися щодо його характеру: чи це справжній конфлікт між двома великодержавницькими потугами, чи сварня в родині, яка завтра минеться, або навіть — чи це майстерна гра, ведена за таємним порозумінням. Сьогодні вже таких сумнівів немає: між Москвою і Пейпінгом йде холодна війна, останнім етапом якої була перестогора на сторінках московської „Правди", що коли б китайські комуністи спровокували війну з Америкою, то вони не можуть рахувати на збройну допомогу збоку Совєтського Союзу.

Очевидно, що це така подія, яка не тільки опрокидує давню тезу про одностайність міжнародного комуністичного світу і диктує ведення надалі окремішньої політики у відношенні до різних комуністичних країн, але й породжує цілу низку нових, неіснуючих до цього часу проблем. Наприклад: як ставитись до щораз виразнішого і безпардоннішого суперництва між Москвою і Пейпінгом за впливи на терені різних країн Азії і Африки? Як використовувати московсько-пейпінгський спір у політиці на Далекому Сході й у Південній Азії? На яких передбаченнях будувати дальшу свою політику в німецькій, берлінській і кубинській проблемах, — чи Москва, заангажована в конфлікті з Пейпінгом, буде тут схильніша до компромісових розв'язок, чи, шантажована китайськими закидами щодо свого „угодівства" і „ревізіоністичного капітулянства", не захоче виявляти своєї напастливости і ворожости?

На цю тему появляється багато поважних голосів в американській пресі. Так, наприклад, професор історії і кол. довголітній дипломат д-р Моз Л. Гарвей в обширній статті в „ЮС Нюз енд Ворлд Ріпорт" з 15 червня ц. р. п. н. „Поскільки дійсним є російсько-китайський розрив" доходить до висновку, що із смертю Хрущова або Мао Тсе-тунга треба сподіватися раптової зміни тону московської і пейпінгської преси, проте замирення між тими двома центрами комуністичного руху вже не можливе. Він твердить, що спір між ними йде за провід у міжнародному комуністичному русі, і за окремішні великодержавницькі інтереси. Проте він перестерігає проти оманних комбінацій, наче б Комуністичний Китай міг звернути свою імперіялістичну агресивність проти совєтської півночі і заходу: його ціллю є і буде на сході Тайвань, Південна Корея і Тихий океан, і на півдні — В'єтнам, Ляос, Камбоджа, Сіям, Пакістан, Бірма, Індія, Маляйзія. Знову ж „Нюзвік" з 6 липня ц. р. у статті „Заколот у комунізмі" звертає увагу на щораз інтенсивнішу підривну роботу китайських комуністів в різних країнах південної Азії і Африки, де вони своєю агресивністю, демагогією і агентурною метушливістю перевищують і витискають большевиків.

В цій ситуації єдиноправильним є принцип, стверджуваний речниками американської закордонної політики: не вільно допустити до успіху комуністичної агресії і пенетрації без уваги на те, чи вони походять з Москви чи Пейпінгу. Наприклад, раніше Совєти повели були наступ за опанування впливів в Конго і це був великий успіх, коли тамошній уряд викинув сто „дипломатів" з совєтської амбасади в Леопольдвілі. Але ситуація не покращала, коли сьогодні китайські комуністичні „специ" керують партизансько - терористичним рухом у трьох конголійських провінціях.

Твердість і непохитність, сила і рішучість були і залишились найкращими засобами у відношенні до комунізму.

А. Заплітний

АМЕРИКАНСЬКА ДЕМОКРАТИЧНА АКЦІЯ

(II)

В резолюціях Конвенції АДА підкреслено, що, крім правих екстремістів головним ворогом людства є нужда. Цим твердженням зведено всі болячки людського роду до браку матеріяльних засобів. Очевидно, це велика неправда. Не одним хлібом живуть люди і народи. До життя першим потрібно особистої волі, а другим державної незалежности. Без обох цих нематеріяльних передумов не може ні людина ні нація розвинути всіх своїх духових сил та придбати матеріяльні добра, потрібні до життя. В резолюціях АДА ми не стрічаємо ні дрібки розуміння трагедії поневолених народів, а з ними однієї третини людства. Немає там також ні маленької іскорки співчуття для невинних жертв тоталітарних тираній.

Все це не нові справи. Ми зустрічалися з ними від кількох років. Ми їх чули з уст високих представників влади. Дня 25 березня ц. р. зібрав їх в одну цілість сенатор Фулбрайт в своїй промові. Новою була тільки нотка жалю в сенатора до теперішньої адміністрації, що вона надто повільно реалізує коекзистенційні можливості та замало йде назустріч СССР та іншим комуністичним державам.

На промову сенатора Фулбрайта зареагував гостро Юджін Лайонс, співвидавець знаного місячника „Рідерс Дайджест" в часописі „Атлянта" дня 2-3-4 травня ц. р. Тому, що резолюції АДА про закордонну політику є тільки скороченим витягом з промови сенатора, всі критичні завваги проти цієї промови стосуються також до резолюцій АДА.

Публічна опінія, пише Ю. Лайонс, показалася дуже вразливою на погляди сенатора Фулбрайта і її спротив не меншає, хоча негодування повинно йти на іншу адресу, бо голова сенатської комісії для закордонних справ не сказав нічого нового, ані такого, що не було сказано раніше. Він повторив заяви деяких високих урядовців, членів АДА, яка сама охрестилася „некомуністичною" лівицею" та перейшов точка за точкою знану програму секретаря Раска і пляновика закордонної політики В. Ростова. Всі вони згідні в тому, що холодна війна стала мітом, що немає вже загрози для вільного світу, немає за що та з ким боротися; зайве є бажання перемоги. Комуністичний світ переживає великі переміни. Він розколовся на совєтську та китайську половини. Московські комуністи виказують велику поміркованість, тому їм треба давати всяку допомогу. В ім'я реалізму світ мусить залишитися таким, яким він є тепер, значить на половину вільним і на половину тоталітарним. Куба і комунізм — це дрібні невигоди, якими не потрібно турбуватися. Цьому твердженню, про око і в дуже поблажливій формі, спротивився Білий Дім та Департамент стейту. Причиною всіх неспокоїв у світі є, на думку Фулбрайта, матеріяльні інтереси. Він не визнає ідей та ідеалів, хоча вони, як свідчить історія, є і були рушійною силою великих процесів. Реалізм сен. Фулбрайта є ідентичний з реалізмом англійського прем'єра Чемберлена, який своєю примирливістю до Гітлера вів світ до другої світової війни; він подібний до реалізму президента Рузвелта, який подарував Сталінові Східню Европу, пів Німеччини та Північну Корею. Той самий сенатор писав в 1946 р., що йому дивно, чому американці такі шорсткі супроти Росії, бо совєтський експеримент не є більше радикальний, як наша Декларація Незалежности. Цим порівняв Фулбрайт Вашингтона і Джеферсона з Леніним і Сталіним. Дивним є, каже Ю. Лайонс, що людина, яка уважає себе науковцем, може писати такі нісенітниці, і не знати, що совєтська й американська революції мають тільки одне спільне, а саме слово „революція", а зовсім інший, прямо протилежний зміст. По американській стороні маємо змагання визволитися від влади заокеанської англійської держави і створити вільний світ, по совєтській стороні бачимо терор, неґацію Бога та тоталітарну поліційну державу. Сенатор Фулбрайт признав східнім німцям право поставити загороду, щоб їхні піддані не втікали на Захід, то є те, що світ назвав муром ганьби. На його домагання заведено лихої слави цензуру на промови вищих старшин американської Армії та припинено освідомлювання американської Армії про суть, тактику і загрозу, яка йде від комунізму, бо на його думку американська нація вже є занадто і небезпечно ворожа до комунізму.

Не будемо наводити твердження Ю. Лайонса в цілості, як він точка за точкою доказує безпідставність поглядів Фулбрайта і його політичних однодумців з ЗДА, бо вони напевно відомі читачам української преси. Згадаємо тільки найважніші.

Холодна війна йде безперервно. Московські комуністи без будь - якої підстави затримують американські конвої, які йдуть до Берліну. Вони зістрілюють безборонні американські літаки, розбудовують і закріплюють військовий причілок на Кубі, організують збройні виступи в Південному В'єтнамі, Ляосі, Венезуелі, Коломбії, Панамі, Занзібарі та докладають всіх зусиль, щоб довести до пролиття крови на Кипрі — з наміром ослабити Захід взагалі, розбити НАТО та порізнити союзників ЗДА. Вони не здемобілізували своєї величезної шпигунсько - диверсійної сітки, розкиданої по цілому світі; вона працює „повною парою" так само, як давніше. Якщо йде про ставлення Заходу, а в цьому також до ЗДА, то Москва і Пейпінг становлять один моноліт. Між ними є тільки непорозуміння, під чиїм проводом буде відбуватися похорон Заходу та які методи мають привести до цього результату. Зміни їхньої тактики ніяк не можна ідентифікувати зі зміною їхніх остаточних стратегічних цілей, якими є створення одного комуністичного світу. На велику іронію подобає твердження сен. Фулбрайта і його однодумців, що західні держави не мали і не мають гнучкої політики супроти московських комуністів. Вже кілька десятків років намагається Вашингтон, так демократичний, як республіканський, привести американсько-совєтські відносини до стану „самому жити і дати другим жити". Він робив і робить цілий час поступки без будь-якої концесії зі сторони комуністів. ЗДА запросили навіть Хрущова, як гостя до своєї країни, вона зайняла пасивну поставу під час мадярської революції і нічим не дразнили Москви. Вони пішли навіть так далеко, що в своїх передачах по радіо за залізну заслону не згадують взагалі поневолених народів та їхні визвольні змагання.

Сенатор з Аркенсо і його однодумці заповіли, що вони розіб'ють „в пух і прах" всі міти, пов'язані з російськими комуністами. Одначе від їхнього бажання вони не попадали на землю і не перестали існувати. Навпаки, до тепер існуючих вони додали ще іншу низку мітів, опертих на їхніх побожних бажаннях, на незнанні та на пересудах, суперечних з наявними фактами і вимагали американської державної рації.

Добре сталося, що прийшло до промови сен. Фулбрайта та до проголошення програми АДА. Нарешті американська нація знає, на які рейки поставлено її закордонну політику, хто є її носієм та які її цілі. Вона певно стане предметом промов і дебат в теперішніх виборах. Трудно буде з'ясувати виборцям, чому ЗДА, посідаючи велику військову, економічну і культурну перевагу над СССР, мають йому робити поступки у всіх справах, на всіх відтинках холодної війни та грошем американського податника латати доктринерські промахи совєтської економії. Ще трудніше буде переконати американське громадянство, щоб воно за кілька пустих утопійних фраз про світову державу проміняло свою державну незалежність і свій спосіб життя, маючи на увазі, що при сучасній світовій ситуації та з теперішніми архітектами американської закордонної політики, та нова світова держава прийняла б вид і зміст московської універсальної держави зі всіми знаними атрибутами та додатками.

Микола Понеділок

ДЕНЬ ВІКОПАМ'ЯТНИЙ

О, незабутній день! Спостерігати, як стотисячна хвиля до болю рідних людей брала в обидві жмені свої серця і в невисказаній любові клала їх до підніжжя найбільше любленого і від кости-крови найріднішого — таке спостерігати без роси в очах ніяк не можна.

І тому стоїш серед людського різноквіття-коловороту хмільний - хмільний від щастя...

Ось дід-гуцул. Його струджене й перерешетене зморшками лице рясно закропилось потом. А сонце як найнялося — немилосердно пражить, і він вже не може втиратися, бо його хустинка мокра до більше нікуди, а його киптар від спеки аж пашить-лисніє.

— Дяденьку, — кажу йому, — і ви тут?

— А чому ж мені, сину, тута не бути?! Він же, — і вказує на Тарасів пам'ятник, — він же з моїх земель. Я з Жаб'я, а він сусід мій. Кажуть, що він змалку теж любив бринзю попоїсти.

— А вас, — веду я розмову далі, — вас добре сонце смажить. З вас піт аж хлющить. От ви вже на сонці мучитесь.

— Пусте. Яка там мука, паноньку. Он він за нас мучився — здумаєш — серце холоне.

І дід відійшов і став у гурті, з якого видно напис — „Каліфорнія".

От гуцул, думаю собі, от дорога людина, він аж з-під протилежного кінця Америки добрався сюди, щоб тут, у Вашингтоні, своєму сусідові з-під Жаб'я у рясному поті чола доземно вклонитися.

Середніх років жінка стоїть на милицях. Її очі і вся її постать звернені на пам'ятник, з якого ось-ось спаде полотно - запона.

— Пані, — виросла нізвідкіля перед нею пластунка, тримаючи в руках не то стілець не то тапчан маленький, — сядьте, будь ваша ласка. Вам же тяжко.

— Дитинко, — і жінка, видно, розчулилася, і в її очах заблистіли сріблясті намистини, — дякую. От яка ж ти догадлива. Розумниця моя. Зараз мені стілець такий потрібний.

І жінка, на здивування дорослим, середнім і просто ще жовтодзюбим пластунам, відставивши милиці, не сіла, а на тапчан - стілець колінями припала...

Біля гранта з'юрмилася молодь. Одні інших жартома підштовхують, щоб поспішали пити. А якийсь хлопчина, років десь з п'ятнадцять, доступився і силкується, бідака, в пляшчину з малесенькою шийкою води набрати. Тут як зчинилася гамірня і буча.

— Диви, пан який великий! З пляшечки йому, бач, закортіло пити. Звідки він такий розумний взявся?!

— Я з Австралії, — відказав, червоніючи, хлопчина.

— Як з Австралії — то нахиляйся й пий, а не в пляшечку збирай.

— А я не хочу пити. Мені мати наказала у пляшечку взяти. Ми будемо у хаті виду з-під пам'ятника зберігати.

Треба було бачити, як молодь, як на команду, стишилася і від хлопчини, в пошані, даючи йому дорогу, розступилася.

Муринська окрестра, відігравши хорошого гучного марша, перепочивала. До однієї дівчини - муринки підступає один наш дядько.

— Гарно ви граєте, — чую, каже він. — Бачте, ми, українці, вас замовили, щоб ви на честь Шевченка нам пограли, Певно, ви добре заробите. Добре вам, мабуть, заплатять.

— Нас ніхто не замовляв, — із серцем відказала дівчина. — І ніхто не буде нам платити.

— Як так?

— А так. Ваш Шевченко дружив з нашим актором Олдріджем. Вам не завадило б це знати. І на пошану тієї дружби наша окрестра добровільно зголосилася на цьому святі грати.

Як добре, що дядько наш аж двічі вибачався, а потім, елеґантно човгнувши закаблуками, мурині руку поцілував. Свою провину він цим самим частинно зґладив.

Американку еспанського роду обступили з усіх боків. І є цьому причина. Вона вчилася два роки в московському університеті — отож по-українському дещо, з горем пополам, таки шурупає.

— Хороший ви збудували пам'ятник Шевченкові.

Бо й Шевченко наш хороший! — хором вигукує їй наша молодь.

— А я знаю „Катерину" Шевченка:

Кохайтеся, чорнобриві,
Та не з москалями,
Бо москалі — чужі люди,
Роблять лихо з вами.

Вона з трудом виговорювала деякі слова, і наша молодь, напевно, дійшла до висновку, що вона всього змісту якслід не зрозуміла.

— Браво! — апльодували їй. — А знаєте, що таке москалі?

— Знаю. Коза Ностра, — без надуми дала вона свою характеристику.

— А хто така Катерина?

— О, Катерина, — і американка почала навколо шарити очима, — Катерина, — он та дівчина! — і показала на гарну панну в чудовому полтавському вбранні.

Видко було, що побувши в Москві вона сама пізнала іншу правду, ніж та, яку її там учили.

Чоловік підтримує з вигляду не дуже здорову жінку. Чутно, що він, підтримуючи, їй докоряє.

— Просив же тебе, Дарко, на відкриття не йти. Тут же хмара люду. А ти ж із серцем хворим носишся. Вчора до готелю і лікаря кликали — так тобі було погано. Іди краще й спочивай в кімнаті.

— Не піду. Як судилося вмирати — то ліпше тут аніж в готелі.

Чоловік більше не вмовляв її покидати площу. А вона, як окам'яніла, у несусвітню жару з хворим серцем перед пам'ятником непорушно все вистоювала.

Сто тисяч голосів співає „Як умру то поховайте..." Біля мене дід хреститься, а таке мале гарбузиння, мабуть дідове внуча, похапцем роздуло порохняву із трави — і бух! — оклякнуло відразу на колінця. І вже, задерши вгору голову, до баби словом лащиться:

— Бабцю, ви вже тличі падали — то цей лаз ви стійте, а я за вас впаду.

І як гарбузиння гірко помилилося. В його малечих очах просвічує подив і незрозуміння. Чому бабця не послухалася, чому вона також на коліна опустилася?!

Чоловік протискується через натовп. Він на всі боки вибачливо всміхається — і значно каже: „Даруйте. Пропустіть, люди добрі, бо мені конче пройти треба".

Люди з тяжким зусиллям розступаються. А де-не-де хто й ремствує.

— Пане, — уїдливо хтось зауважує, — куди ви, на милість Божу, поспішаєте?! Чи ви не бачите, що вся площа

Закінчення на стор. 4-ій

НА ТЕМИ ДНЯ

З думок про Шевченківський День

Великий день відкриття Шевченкового пам'ятника у Вашингтоні довго житиме в думках кожного з нас. Всі ми відчуваємо, що цього дня сталося винятково. Кожного з нас потрясла й осяяла вимова того величного здвигу, тієї велетисячної прощі українських людей, що поспішили з усіх кінців американського суходолу, з Европи й Австралії привітати монумент свого поета.

А проте, цим не вичерпується значення цього свята. Як воно не дивно, а саме аж тут, в Америці, Шевченко промовив до нас на ввесь свій могутній голос. Аж тоді ,27 червня 1964 року, коли про Шевченка говорив на площі Вашингтону колишній полководець і недавній президент З'єднаних Держав Америки, коли Шевченкові слова і думки повторялися в молитвах Митрополитів, у промовах конгресменів різного національного походження — наче б аж тоді і там ми зрозуміли справжнє, найбільше, універсальне значення Шевченкового слова. Шевченків дух виступив там перед нами в усій своїй монументальності, очищений від провінційних тлумачень —, і було так, що він, засяявши усім своїм блиском, підніс українську справу до вершин ідеї універсальної. Вперше за всі часи і перед цілим світом.

Цей факт зобов'язує нас не затемнювати універсальної Шевченкової ідеї України провінційністю, що виживається в пустомельних „патріотичних" виступах, не стягати його великої проповіді до одного чи більше загумінків. Даймо Шевченкові промовляти до світу, навчімся від нього промовляти мовою, яку світ може зрозуміти — і яка поширить наші власні обрії.

З таким універсальним прапором Шевченкового слова Україна не тільки може, але й має обов'язок стояти в перших перегах боротьби за „правду на землі".

Марія Струтинська
Філядельфія

Євген Ю. Пеленський

ЧАР ШЕВЧЕНКА

(IV)

Оберемко помагав Шевченкові на кожному кроці, ходив з ним на прогулянки, носив за ним мішок з харчами, варив їжу, турбувався всіми дрібницями щоденного життя. І так довгих сім років. Ось одна дрібненька сценка — запис в „Щоденнику" поета 28 липня 1857 р.: „Андрій ... взяв мене осторожно під руку, привів під вербу, розстелив свою шинелю, нарвав і поклав під голову бур'яну, поклав мене, перехристив і пішов ..." Сценка, що пригадує не стільки відносини між двома солдатами, скільки між любою матір'ю і дитиною...

На щастя для великого поета, доля послала йому більше таких приятелів-опікунів. Крім названих уже, кн. Варвари Репніної, Агати Ускової, чи Андрія Обеременка, варто тут згадати ще хоч би зворушливу приязнь до Шевченка Михайла Лазаревського. Шевченко познайомився з ним 1847 р. під час заслання, але бачився з ним тоді всього двічі, як це відмічує в „Щоденнику": „Ми з ним бачилися всього два рази. Перший раз в Орській фортеці, другий раз в Оренбурзі". Від того часу Лазаревський піклується Шевченком, неначе старший брат. Під час заслання допомагає йому книжками й грішми. „Спасибі тобі, друже мій єдиний, — відписує Шевченко в одному листі, — і за письмо твоє ласкавеє, спасибі тобі й за гроші. У мене їх тепер так не багато, як у того Лазаря, що сліпці співають на ярмарках. Я сердечне рад, що ви познайомилися з Семеном: добрий, щирий чоловік. Не так давно і він мені прислав 15 карб. Та бреше собі, нівроку йому: пише, що хтось передав йому послать мені. Може це і була колинебудь правда, та тепер така стара стала, що похожа на міфологію, сиріч на брехню. Це, бачиш, я до того веду слово, що, познакомившись з Семеном, і ти трохи вивчився в його тес ... І справді, за що ти мені винен? Ні за що. Спасибі тобі, друже мій єдиний! Такая неправда лучче всякої правди на світі. Тільки ось що: коли і чим я тобі заплачу за твою братерську неправду?"

А віддячуватись було і справді за що, бо Лазаревський не тільки присилав гроші, і то все в такий делікатний спосіб, щоб нічим не вразити чутливого поета — але й посвятив усе життя на службу поетові.

Поруч з родиною Толстих заходився Лазаревський у Петербурзі в справі визволу Шевченка з заслання. Він перший поспішив повідомити поета про визвіл листом з 2 травня 1857 р. Він поширював між земляками твори і фотографії поета. Він приймав Шевченка в Петербурзі в своєму гостинному домі, де поет прожив кілька місяців, від приїзду аж до одержання мешкання в Академії Мистецтв, а харчувався у нього до своєї смерти. Він чим міг старався полегшити поетові передсмертні муки в лютому 1861 р. По смерті ж поета клопотався похоронами, перебрав і зберіг якнайбільші цінності, всі рукописи, бібліотеку й інші, навіть найдрібніші пам'ятки по Шевченкові, подбав про зроблення посмертної маски, а врешті перевіз поетові останки в Україну, згідно з поетовим заповітом. Така була вірна приязнь і служба поетові збоку Михайла Лазаревського, але й усі його брати і мати, що прийняла Шевченка в Гирявці як рідного сина, і багато-багато інших земляків допомагали йому чим могли і як могли впродовж його цілого життя, і дбали за його пам'ять по смерті, щоб назвати ще хоч би Тарновського чи інших.

І не лише земляки, — чужинці так само сердечно ставилися до Шевченка, заполонені чаром його особи. А коли треба, то й вірно допомагали і служили йому, щоб пригадати хоч би зворушливі заходи в справі визволу Шевченка з заслання збоку графа Федора Толстого та його родини.

Шевченкові друзі дбали не лише за визвіл з неволі, не лише за гроші і можливості прожитку, але й старалися уприємнити йому життя скільки могли і як могли.

З того погляду, напр., зворушлива приязнь багато старшого від поета знаменитого актора Михайла Щепкіна. Він допомагав поетові у бурхливі хвилини життя щирими порадами, а під час заслання розрадою і грішми. Вертаючись з заслання, Шевченко мусів зупинитися в Нижньому Новгороді, вислав привіт своєму другові до Москви; стилізуючи свого листа на лад невольничих дум:

„Із далекої Киргизької пустині, із тяжкої неволі, вітаю я тебе, мій голубе сизий, щирими сердечними поклонами. Не знаю тільки, чи доходили вони до тебе, до твого щирого серця! Та що з того, хоч і доходили? Як би то нам хоч частинку подивитися один на одного, хоч годиночку поговорить з тобою, друже мій єдиний! Я ожив би, я напоїв би своє серце твоїми тихими речами, неначе живущою водою".

Вистачило такого незначного натяку Шевченка. Його воля була для його друзів наймилішим наказом. Щоб розважити поета, старенький сімдесятилітній актор кидає на самі Різдвяні свята свою рідню в Москві, в тріскучий мороз вибирається в далеку дорогу до Нижнього Новгорода, що тоді тривала в один лише бік три доби ,щоб разом з Шевченком „заколядувати".

З широкого кола славнозвісних акторів, що самі мали такий великий, непереможний вплив на публіку, але й самі ще більше віддавалися чарові Шевченка — крім згадуваного уже Семена Артемовського - Гулака і Михайла Щепкіна — варто назвати ще в той час світової слави трагіка, Айра Олдриджа. Під час свого кількамісячного перебування в Петербурзі познайомився він у Толстих із Шевченком.

ПІСЛЯ ШЕВЧЕНКІВСЬКОГО ДНЯ У ВАШИНГТОНІ 27-ГО ЧЕРВНЯ — УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ У НЮ ЙОРКУ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВЦІ — 19-ГО ЛИПНЯ 1964

УКРАЇНСЬКИЙ КОНГРЕСОВИЙ КОМІТЕТ АМЕРИКИ

ЗАКЛИК

Українського Комітету для Світової Виставки в Ню Йорку

УКРАЇНЦІ, УКРАЇНКИ АМЕРИКИ!

Український Комітет для Світової Виставки в Ню Йорку повідомляє, що в дні 19-го липня 1964 року буде на Світовій Виставці УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ, в якому відбудуться святкові програми мистецьких українських співочих і танкових ансамблів.

О год. 3:30 по полудні виступлять у великій залі „Зінґер Бовл" Капеля Бандуристів ім. Т. Шевченка і група українських танцюристів. Крім того, відбудеться показ жіночої національної української ноші.

О. год. 7:30 вечора, там же, виступить хор „Думка" у супроводі симфонічної оркестри, Капеля Бандуристів ім. Т. Шевченка і Танцювальний Ансамбль проф-ра Вадима Сулими. Музичним керівником є дириґент Іван Задорожний.

Заля „Зінґер Бовл" вміщує 16 000 глядачів. Український Комітет Світової Виставки при УККА закликає всіх українців, особливо ж українців великого Ню Йорку та метропалітальної округи і сусідніх стейтів, до масової участи в цьому дневі.

УКРАЇНЦІ, УКРАЇНКИ! Ми певні, що ви не тільки масово, але й гідно звеличаєте цей наш день на Світовій Виставці своєю участю і тим виявите свою національну солідарність та підтримаєте добре ім'я всього американського українства. Подробиці програми будуть оголошені в пресі в найближчих днях.

УККА і Український Комітет на Світовій Виставці

Танцюристи-сумівці виступлять на телевізійній програмі у Ню Йорку 12 липня

Ню Йорк. — У неділю 12-го липня тут виступлять на телевізійній програмі СіБіеС, канал 2, о годині 5:30 по полудні юнаки-танцюристи Осередку СУМА ім. 30-го червня, з Йонкерсу, Ню Йорк. Зодягнені в українську національну ношу, під козаків, вони виконають кілька танців з шаблями. Український виступ буде передаватися у відомій програмі „Тед Мек шов". Організатор виступу, п. В. Козіцький, прохає глядачів писати після українського виступу на адресу: Box 191, Radio City Station, New York 20, N.Y.

День Вождів у Рочестері, Н. Й.

З ініціятиви голови 20-го Відділу ОДВУ Павла Шиміна та силами суспільно-громадських організацій міста Рочестеру відбулося 17-го травня Свято Вождів для вшанування пам'яті Головного Отамана Симона Петлюри, та основоположника українського націоналістичного руху й першого голови Проводу Українських Націоналістів полк. Євгена Коновальця. Свято відбулося у великій залі Українського Народного Дому і на честь нашій громаді треба сказати, що ця велика заля була щільно виповнена до останнього місця. Академію відкрила відома співачка п-ні Марія Климців, що виконала американський гимн в супроводі піяністки п-і Анни Сорохтей. Вступне слово виголосив Яків Пондарчук.

У мистецькій частині чергувалися точки одна від другої кращі. З декляматіями виступали: Вікторія Потужна, Надія Педосюк, Іван Лучанко та Теодор Зубіль — голова й секретар МУН, Юрій Зелез учень Школи Українознавства при кат. церкві Богоявлення. зі сольоспівами виступала п-ні Марія Климців при акомпаніяменті п-ні Анни Сорохтей, виконуючи (Спи, дитинко моя, — та На чужині). Чудове враження зробив сольоспів панни Ольги Боднар, що виступала в супроводі струнної оркестри Школи Українознавства при церкві УАПЦ св. Покрови під управою п. Гейлера. Незвичайно збагатив програму хор церкви св. Покрови, зміцнений співаками 20-го Відділу ОДВУ під управою Оношка. Свято закінчено — „Ще не вмерла Україна".— Програму виконано зразково, що присутні одобрили оплесками, при тому окремо відзначуючи спів панни О. Боднар, та декляматію Юрія Зелеза. Академія була вдала й ініціяторам та організаторам належиться подяка.

Василь Пакош

90-річчя о. Р. Накловича

(в. р.) Непомітно майже пройшла у Відні радісна подія — відзначення ювілею Впр. о. Ромуальда Накловича, якому 17-го травня сповнилося 90 років життя.

За час свойого довгого життя Ювілят багато потрудився на релігійній і громадській ниві.

Прийнявши ерейські свячення з рук Преосв. Владики Коциловського у 1909 р., Ювілят сповняв свою душпастирську працю у Перемиській дієцезії в парохіях: у Соколі, потім у Цвіржі, а врешті у Довгомостиськах, де пробув понад 20 років аж до закінчення другої світової війни.

Коли під кінець війни воєнні операції наближалися до Перемиської дієцезії, Ювілят переїхав на еміграцію і осів на постійно у Відні, де залишився аж дотепер, сповняючи свої душпастирські обов'язки при церкві св. Варвари у Відні аж до часу переходу на пенсію.

Свій 90-літній ювілей народження і 55-літній ювілей священства відсвяткував ювілят скромно.

В неділю, 17го травня відслужив Службу Божу, до якої служив йому його син д-р Сергій, а по полудні в домі Ювілята відбулося скромне прийняття для невеликого гурта приятелів і знайомих.

У дружній розмові і милій атмосфері, присутні підчеркнули заслуги Ювілята на різних ділянках нашого життя.

Ювілят втішається добрим здоров'ям і повністю умових і фізичних сил.

В 38-мі роковини смерти С. Петлюри в Нюарку, Н. Дж.

31-го травня 1964 р. в 38-му річницю трагічної смерти голови Директорії і Головного Отамана Військ Української Народної Республіки Симона В. Петлюри, в Українській Православній Церкві Святого Вознесіння в Нюарку, Н. Дж., о. прот. М. Харіщак відправив Панахиду.

Академія відбулася 31-го травня в залі цієї ж церкви. Була попереджена відіграванням американського гимну й офіційною частиною ОДУМ-у. Для юнаків і юначок з Юного ОДУМ-у — це було справжнє свято. Бо 30-го травня, перед перевірочною комісією, юнаки й юначки здавали іспит зрілости для переводу їх до Філії ОДУМ-у. Під час іспитів виявилось, що праця з цими юнаками і юначками за 6 років перебування їх у Юному ОДУМ-і не пройшла намарно. Всі вони є обізнані з історією України, географією, українською літературою. Знають свої традиції й звичаї. І в день вшанування пам'яті С. Петлюри, вони вишикувавшись в своїх одумівських одностроях перед публікою, відспівали Молитву за Україну: „Боже Великий, Творче Всесильний . . ."

Радість була і для дітей, що належали до дитячого садочку. Ці діти, що до садочка прийшли маючи всього лише 5-8 рочків, після дворічного перебування в ньому, після одумівської присяги, яка каже: Буду вірний Богові й Україні; Буду помагати своїм друзям; Буду коритися одумівському законові та одумівській владі, — були прийняті до найменшої групи Юного ОДУМ-у.

Академію, присвячену пам'яті Симонові Петлюрі, розпочато маршем: „Ми йдемо в бій", що його на скрипці виконав одумівець В. Степовий. Академію відкрив К. Степовий, запросивши присутніх вшанувати пам'ять С. Петлюри і всіх тих, що склали свої голови за Волю України — одохвилинною мовчанкою. Реферат виголосив учасник визвольних змагань інж. С. Свігур. Учениця Рідної Школи Г. Гончаренко продеклямувала вірш „На спомин Петлюрі", а учень С. Радомський вірш „Ще мить тому весна і цвіт".

Дитячий садочок при організації ОДУМ-у під кер. Е. Степової виконав вправу „Гей, у лузі червона калина похилилася . . ." Одумівський хор під кер. дир. В. Пташинського проспівав три пісні. О. Матула продеклямувала віршик „25 травня", що їй написав її дідусь М. Матула.

Проф. Б. Мартос, був. прем'єр-міністер в уряді С. Петлюри, говорив про свою зустріч з Симоном Петлюрою в студентські роки. Одна зустріч торкалася військової події, яка сталася на прифронтовій лінії. Українські генерали, сидячи за мапою, в безрадному становищі і в розпуці обмірковували плян битви з переважаючою силою большевиків, куди прийшов прем'єр Б. Мартос, щоб підтримати їх на дусі. Несподівано з'явився сам С. Петлюра і своїми порадами підняв на дусі присутніх там та развіяв їхні сумніви.

З нагоди 85-ліття уродин і 65-ліття державно-громадської діяльности присутні на залі привітали проф. Бориса Мартоса вставанням з місць і рясними оплесками, побажавши Йому ще довгих років життя і здоров'я.

П. Радомський гарно продеклямував вірш „На смерть Петлюри", а В. Степовий заграв на скрипці дві пісні.

Відспіванням Національного Гимну закінчено Академію.

Академію приготовило Товариство Прихильників УНР, спільно з Українською громадою церкви св. Вознесіння та організацією ЮОДУМ.

К. Степовий

Вибрано нову управу Українського Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку

Ню Йорк. — Тут відбулося 30 червня ц. р. засідання членів Управи ЛМКлюбу, перший раз після понад десяти років — без бл. п. Сергія Литвиненка, основника і незмінного голови Управи аж до його передчасної смерти. Присутні вшанували пам'ять мистця і товариша вставанням з місць. Після обговорення поточних справ, вибрано тимчасову нову управу: голова — Борис Ржепецький, який був заступником голови; мистець Антін Малюца і проф. Володимир Цісик — заступники голови. До складу Управи введено письменника Миколу Понеділка, всі інші члени залишились без змін. ЛМКлюб у Ню Йорку розпічне свій новий сезон, як звичайно восени. Перший вечір буде присвячений пам'яті проф. Сергія Литвиненка. Згодом відбудуться Загальні Збори членів ЛМКлюбу, як передбачає статут.

Святкове засідання Фундації Коновальця

23-го травня в приміщенні ЦПУЕН, Дахауерштр. 9 в Мюнхені, відбулося святкове засідання Управи Фундації для дослідів життя і діяльности полк. Є. Коновальця, для вшанування пам'яті 26 літ тому поляглого в Роттердамі від большевицької бомби основоположника і першого голови Проводу Українських Націоналістів. В цьому засіданні взяли участь теж голова Проводу ЗЧ ОУН Степан Ленкавський — член Контрольної Комісії Фундації, і брат покійного полковника д-р Мирон Коновалець, ред. „Шляху Перемоги" Данило Чайковський і секретар ЦПУЕН мгр. Антін Мельник.

На засіданні прочитано й обговорено два листи полк. Є. Коновальця до членів Проводу Українських Націоналістів, обраних на першому Великому Зборі ОУН. Листи були написані в квітні і червні 1932 р. Зміст першого листа стосується проблем ОУН на українських землях, в другому листі, написаному до інж. М. Сціборського, копію якого (листа) отримали тоді також інші члени ПУН-у, не поминаючи і себе самого. Характеристика була зроблена з тією метою, щоб вказати на позитиви і неґативи окремих членів Проводу та через аналізу і критику змагати до витворення в ОУН провідницької верхівки.

Ці листи, разом з іншим листуванням полк. Є. Коновальця з членами ПУН-у, оформив і в 1963 р. надіслав до Фундації для поміщення їх у збірнику, присвяченому полк. Є. Коновальцеві, проф. Є. Онацький, у якого є копії тодішнього листування полковника з членами Проводу ОУН.

Зібрані досі матеріяли до проєктованого збірника, це оригінальні статті і рідкісні фотознимки, мало відомі, а може, і цілком невідомі ширшому громадянству. Вони будуть цінним вкладом в історію визвольних змагань, характеризуючи не тільки творця Формації визвольно-революційної збройної боротьби, але також його епоху.

Управа Фундації

З НАГОДИ ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА Т. ШЕВЧЕНКОВІ у ВАШИНҐТОНІ

SHEVCHENKO IN SONG

Хор „СУРМА", Шикаґо

Проф. ІВАН ТРУХЛИЙ, дириґент

ВИПУСКАЄ ПЛАТІВКУ

ШЕВЧЕНКО В ПІСНІ

8 ТВОРІВ НАШИХ КОМПОЗИТОРІВ НА СЛОВА Т. ШЕВЧЕНКА

Вступне слово Проф. СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ, Marquette University

ЦІНА: Monaural $4.00 — Stereo $5.00

ДОХІД ПРИЗНАЧЕНИЙ ДЛЯ КОМІТЕТУ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ.

Замовляти можна:

Taras M. Liskewycz — 2319 W. Thomas, Chicago 22, Ill.

БОРІТЕСЯ! ПОБОРЕТЕ!

У 150-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

XV ЗУСТРІЧ-ЗДВИГ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ Й КАНАДИ

— відбудеться —

в днях 1-го і 2-го серпня 1964 року

У ПРОГРАМІ ЗУСТРІЧІ:

Субота, 1-го серпня 1964 р., год. 4-та по пол.
Оселя „КИЇВ"— Вітмор Лейк, біля Дітройту
ЗМАГАННЯ В КОПАНОМУ М'ЯЧІ
між СК „КРИЛА" з Шикаґо і СК Осер. СУМА ім. П. Орлика з Дітройту та
ВІДБИВАНКОВІ ЗМАГАННЯ
сумівських мужеських і жіночих дружин з Шикаґо, Клівленду і Дітройту.
РЕПРЕЗЕНТАЦІЙНИЙ БАЛЬ — год. 8:30
в Авдиторії Sts. Constantine & Helen Auditorium
4801 Oakman Blvd., corner W. Chicago Blvd.

Неділя, 2-го серпня 1964 р.
Оселя „КИЇВ"— Вітмор Лейк, біля Дітройту
ПОЛЬОВЕ БОГОСЛУЖЕННЯ — год. 10 ранку
Обідова перерва — год. 11 до 1-ої по пол.
ОФІЦІЙНА ЧАСТИНА З МИСТЕЦЬКОЮ ПРОГРАМОЮ — год. 1-ша по пол.
Промовлятимуть українські і американські політичні діячі.
Святкову промову виголосить д-р Михайло КУШНІР з Вашинґтону.

У МИСТЕЦЬКІЙ ПРОГРАМІ участь беруть: Хор СУМА ім. М. Павлушкова з Шикаґо — дир. проф. М. Федорів. Духова Оркестра „ТРЕМБІТА" Осер. СУМА з Клівленду — дир. проф. Р. Лесик. Капеля Бандуристок Осер. СУМА ім. П. Орлика з Дітройту — дир. П. Потапенко. Танцювальний ансамбль Осер. СУМ „ВЕРХОВИНЦІ" з Торонта. Балетна група СУМА ім. Київ з Дітройту — мистецький кер. Йоанна фон Драгінда.

Прохарчування на Оселі Київ — забезпечене ■ До масової участи в Зустрічі запрошують

ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ АМЕРИКИ Й КАНАДИ

КАРПАТСЬКИЙ ЛЕЩЕТАРСЬКИЙ КЛЮБ, НЮ ЙОРК

— влаштовує —

в днях 18-го і 19-го липня 1964 року

ЗМАГАННЯ ЗА ПЕРШІСТЬ СУАСТ-СХІД

на кортах „СОЮЗІВКИ" — у Керґонксон, Н. Й. — на басейні „СОЮЗІВКИ"

ТЕНІСОВІ ЗМАГАННЯ

У НАСТУПНИХ КОНКУРЕНЦІЯХ:
ЧОЛОВІКІВ, ЖІНОК, ЮНАКІВ і ЮНАЧОК
Реєстрація і збірка змагунів
в суботу, 18-го липня ц. р. о год. 10-ій рано біля „Веселки".
Вписове $2.50 від кожного змагуна.

ПЛАВАЦЬКІ ЗМАГАННЯ

У НАСТУПНИХ КОНКУРЕНЦІЯХ:
ЖІНКИ: довільним 50 м
ЧОЛОВІКИ: довільним 50 м, грудним 100 м, і гінці 4 × 50
ЮНАКИ до 16 року: довільним 50 м
ЮНАЧКИ до 16 року: довільним 50 м
Збірка змагунів
у суботу, 18-го липня ц. р. о год. 4-ій по пол. біля басейну.

Змагуни-учасники першостей подбають самі індивідуально про замовлення приміщення в Адміністрації „СОЮЗІВКИ".

УПРАВА КЛК

Парафії Філядельфійського Деканату Української Православної Церкви

— влаштовують —

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ ДЕНЬ

в неділю, 12-го липня 1964 року

на КАРПАТСЬКІЙ ФАРМІ п. Богдана Малицького в ЧЕЛСІ, Па. (біля Честер, Па.)

Початок — 1-ша година по полудні

ПРОГРАМА У. П. ДНЯ: Мистецький виступ ХОРУ ФІЛЯДЕЛЬФІЙСЬКОГО ДЕКАНАТУ під керівництвом проф. Петра Куриленка. Українські танки танцювальних груп парафій. — ДОБІРНИЙ та СМАЧНИЙ БУФЕТ під зарядом Сестриць парафій — смачні старо-краєві страви, відсвіжуючі напитки, першорядна музика до танців та добірне товариство для Вашої розваги.

ДОЇЗД НА К. ФАРМУ: Їхати до Честер та виїхати на дорогу ч. 332 і перед мостом повернути на право і виїхати на дорогу ч. 261, проїхавши два бльоки повернути в ліво на фарму. Слідкуйте за дороговказами.

РОЗВАГИ ДЛЯ МОЛОДІ ТА ДІТЕЙ: Їзда на конях, веслування човном, плавання в чистому озері, різні спортові гри та розривкові забави.

Просимо до ласкавої участи все Українське Громадянство Філядельфії, Честеру та околиць.

Філядельфійський Деканат Української Православної Церкви

✠

Ділимося сумною вісткою з Рідними і Знайомими, що 5-го липня 1964 року, упокоїлась в Бозі, наша Найдорожча

МАМА, БАБУНЯ і ПРАБАБУНЯ

бл. п. ДЖІННІ ЯКІМА
з дому Стек

вдова по бл. п. ЮРІЄВІ.

ПОХОРОН відбудеться в середу, 8-го липня 1964 року з похоронного заведення Thomas McQuinn & Sons, 35-20 Broadway, Long Island City — о год. 8:30 ранку ЗАУПОКІЙНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ в українській католицькій церкві Пресв. Тройці в Стейплетон, Ст. Айленд, а о год. 10-ій на цвинтар Maravian Cemetery, St. I.

Горем прибиті:

сини — РЕЙМОНД і ВОЛТЕР
5 внуків і 2 правнуки

✠

Ділимося сумною вісткою, що несподівано для всіх, заосмотрений Святими Тайнами, у п'ятницю, 26-го червня 1964 року в Лайма, Огайо, ЗДА відійшов у Вічність Невіджалуваний

МУЖ, ТАТО і БРАТ

бл. п. д-р мед. Богдан Теодат ПРУС ІІІ. НЕДІЛЬСЬКИЙ

Похорони відбулися у вівторок, 30-го червня 1964 року з римо-католицького костела св. Ґерґарди в Лаймі, Огайо на місцевий цвинтар.

В глибокому смуткові:

БОГДАННА — дружина
ЄВГЕН, СОФРОН — сини
НЕНСІ-СОФІЯ — синова
НАТАЛІЯ — сестра з Родиною
ЄВГЕН — брат в Україні

✠

З великим смутком повідомляємо Членів Організації Оборони Лемківщини і все Українське Громадянство, що в суботу, дня 4-го липня 1964 року несподівано помер

бл. п. АНДРІЙ СКІРКА

народжений 23-го лютого 1918 року, в селі Ославиця, повіт Сянік на Лемківщині.

Покійний був членом Головної Управи ООЛ, головою 3-го Відділу ООЛ в Пасейку, касир Української Централі в Пасейку та щирий український патріот.

ПАРАСТАС — у вівторок, 7-го липня 1964 року о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні R. Burnadza, 371 Lakeview Avenue, Clifton, N. J.

ПОХОРОН відбудеться в середу, 8-го липня 1964 року о год. 8:30 ранку з того ж похоронного заведення до греко-католицької церкви св. о. Николая, 212 President Street в Пасейку, Н. Дж., відтак на цвинтар Кальварія в Патерсон, Н. Дж.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

ГОЛОВНА УПРАВА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ

В ДЕСЯТУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ нашої Найдорожчої ДРУЖИНИ і МАМИ

бл. п. А. САВЕЧКА

замість квітів на могилу, складаємо $25.00 на НТШ в Ню Йорку.

ІВАН — муж
ФИЛИМОН — син
ІВАННА, ІРИНА, ҐАЛИНА — сестри в Україні

Замість китиці квітів на могилку

бл. п. ДАНИЛКА ЧОРНІЙ

передчасно згаслого синочка ВП. Панства Люби й Євгена Чорній $20.00 на добродійні цілі Т-ва „Самопоміч" складають

Ольга й Роман ҐУҐЛЕВИЧІ та Звенислава й Богдан ҐУҐЛЕВИЧІ

ПОДЯКА

Усім, що звеличали пам'ять моєї Покійної Дружини

Галини з Лагодинських ЗАЛЕСЬКОЇ

своєю участю у похоронних обрядах, жертвами на св. Служби Божі, промовами і квітами, складаю моє щире Спасибіг! Зокрема сердечно дякую за численні листові слова співчуття і розради.

ОСИП ЗАЛЕСЬКИЙ з Дітьми і Внуками

Бофало, Н. Й., липень 1964.

ДЕНЬ ВІКОПАМ'ЯТНИЙ

Закінчення зі стор. 2-ої

захрясла людом? Ви ще від тиску сплющитеся.

— Нехай і сплющуся. Але мені до пам'ятника треба щонайближче.

— Чого ж вам треба туди ближче? Що ви — відкриваєте, можливо, пам'ятник?

— О, ні, не відкриваю, — і чоловіка знов усмішка розпромінює. — Ні.

— То чого ж тоді? Чи може ви, — не вгаває той хтось із натовпу, — може ви з митрополитами на трибуні сидите?

— Ні.

— То вам, пане, нема чого гарячкувати і спішити?

— Ой, сину, є чого спішити. Мене через мікрофон вже двічі до пам'ятника кличуть. Я, повір, хлопче, родився в Кириливці.

— У Кириливці? — прорвалося у багатьох з грудей. — Там, де й Шевченко жив?

— Е-е, не там самісінько, — став виправдовуватись чоловік. — Я аж на цілих три вулиці від його хати дальше на світ Божий появився.

І вмить ока натовп колихнувся — і через людської маси стиск стежечка аж до пам'ятника гадючкою звилася.

Коли до чоловіка проривається одумівка в уніформі та з олівцем й папером в дрижачих руках.

— Ви з Кирилівки?

— Із неї самої.

— Дайте мені автографа.

— Зжалься, дівча миле. У нього, — і кивнув головою на пам'ятник, — проси автографа у нього, а не у мене. Я простий смертний, він он вічний.

— Дядьку, то дозвольте мені вас бодай же доторкнутися.

Чоловік видимо і спантеличений і до глибини зворушений такою просьбою. Йому ніяково. Він мнеться в нерішучості і не знає, що відповідати. Аж врешті він мову скеровує на жарти — хоч видко, що в нього в очах крізьніють сльози.

— Дівча добре, та приторкуйся - приголублюйся до мене, коли тобі охота. Але яка тобі з цього польза? Ти приторкуйся до молодшого, а мені ж шістдесят чотири роки.

І він поцілував дівчину в чоло — і зник у натовпі...

∴

З вулиці без кінця прибувають люди. Багато хто дивується й розпитує: „Кому поставлено?", „Хто він?", „Коли він жив і за що такої чести дочекався?"

Якийсь елегантно зодягнений пан з тростиною під освіжаючою тінню дерева голосно якійсь жінці розтлумачує:

— Шевченко? Скрізь у енциклопедіях він є. Такий колись був поет великий російський.

Боже! Сумівки, пластунки, одумівки, що стояли біля нього від обурення гуртом як зацокочуть — здавалося, що під дерево невзначай налетіла птахів зграя, і від її цвірінькання листя аж тріпощеться.

— Ви нас ображаєте. Він українець!

— Авжеж, що українець! І ви, корінний американець, повинні б це добре пам'ятати...

— Я не американець, дітки, я нещодавно приїхав із держави Ізраїль.

Наступила напружена мовчанка. І раптом одна кирпата й найхоробріша з дівчат йому:

— То наш Шевченко росіянин?

— Так я чув.

— А я чула, шановний пане, що ваш Шолом-Алейхем, якого твори я, до речі, дуже й дуже полюбила, — він, я чула — араб із Сирії чи Палестини.

Пана нашого наче якимсь невидимим струменем перешарпнуло. Він знітився. У нього на обличчі рожевінь побільшувалася і побільшувалася — і стала до кінчиків вух сягати.

Аж врешті він на всі зуби посміхнувся, подав кирпатій руку і сказав:

— Ви виграли. Давайте краще один одному не будемо до серця дозоляти.

І елегантний пан, відходячи, від дівчат цілу купу літератури про Шевченка для студій прихопив...

∴

Вже урочистості кінчалися. Площа помалу-малу порожніла. Лише біля самого пам'ятника гуртувалася окремими острівками молодь. То тут то там осліплюючим від сонця лиском грали в руках фотоапарати. І ось... Одні на сідаються, а інші біля мармуру у повний ріст виструнчуються — і тільки й чути: „Увага!", „Усміх!", „Очі вбік і трохи вгору, якраз он на ту Тарасову долоню!" — і клац-клац! — і молодечий сміх аж бурхає і розлягається по площі.

Аж ось тут дивина — до пам'ятника, молодь обминаючи, простує молодиця. А на ній вишивана блюза — краса! — аж очі чарами вбирає. І не менш привабливішу хустку — [illegible] — вона [illegible]. Та все те блякне від її спідниці. Такою спідницею налюбуватися не можна. Дивишся й надивитися не годен.

— Пані, — підпарубчак зненацька до неї підступає, — дівчата соромляться вас спитати — отож, виштовхали мене вони на розвідку... Пані, де ви в Америці змогли таку спідницю роздобути?

— То, хлопче, добро моє ще з дому. З Черкащини. Я в цій спідниці цього року всього третій раз між люди й появляюся. Раз надягла її на Різдво, раз на Паску, а оце сьогодні на воздвиження у Вашингтоні нашого Тараса.

Вона зійшла східцями й приблизилася до пам'ятника. Хвилину - другу до нього приглядалася та роздивлялася, а тоді губами до мармуру й приклалася...

Й відходить...

А молоді навперейми — та до неї з молінням та просьбами.

— Пані тіточко, ану ще раз поцілуйте камінь, а ми тим часом вас сфотографуємо. Уволіть нашу волю.

Чоло у жінки нахмарилося, на ньому вирізьбилося декілька суворих складок.

— Поцілуйте, пані, а ми клацнемо.

— Не поцілую.

— Благаємо.

— Хоч благайте, хоч ридайте — нічого не пособить. Я не цілую веус. Я до того поцілунку готувалася два роки. Я для себе цілую, а не для театру - публіки. У мене в серці болить — от я з ним, із Тарасом нашим, губами й поздоровкалась. Я не цілую на замовлення. І не просіть, і не говоріть!

І з тим і відійшла здорова. Перекрокувала площу й назад, до молоді з фото-апаратами, й не обернулася.

∴

Вже до вечора хилилося, а молодь із площі — ані руш. Вже й насиділися, нажартувалися і один одного поперефотографували — і ще чогось їхня душа бажає.

І знаєш чого? Співів. Під деревами почали співати. А тут де не візьмись шустрий молодець з бандурою — „Слава, — кричать йому, — слава!" — і він всаджується на пагорбку й без зайвих припрошувань береться товариство розважати.

— „Карі очі".

— „Гопака" — просять дівчата.

— Тільки без замовлень, — удавано суворим голосом попереджає бандурист. — Платіть і замовляйте. А на дурничку слухайте, що я вам буду грати.

Од села до села
Танці та музика:
Курку, яйця продала —
Маю черевики...

Від однієї пісні він перескакує на іншу, хтось вихопився з гурту і став у танці викаблучуватись як тільки його моги. А навколо плескають в долоні і сміються, і хи хотять, і кахкають.

А зовсім недалеко баба зіперлася на стовбур берестка — і споглядає на все теє — і... Господи спаси й помилуй — і... хилитає головою в один і інший бік — і наврад, отакими слізьми, плаче.

Я не знаю, на що зважитися. Підходжу до неї. І як його заговорити, щоб її в горі розрадити і втішити? Та ж вона за слізьми ані мене, ані, здається, цілого світу Божого не бачить.

— Бабо, пані... чи як там вас назвати... Пробачте. Щось з вами случилося? Ви може захворіли?

— Ні.

— А що? Вас спіткало яке лихо?

— Відчепися, ні.

— А чого ж ви плачете-ридаєте?

— І-і, нещастя! — і кулаком очі витирає. — І чого ти сюди приплентався?! І нечистий же приніс тебе до мене. Ну й погибель! От напасти діждалася на рівній дорозі. Ніякого лиха, чуєш, у мене нема. Я дивлюся на їхні веселощі біля пам'ятника нашому Тарасові — і на радощах плачу. Ой, Господи, які люди надокучливі, не дадуть і наплакатися вволю. Так смачно почалось плакати — і на тобі — перебаранчають. Іди від моєї душі, бо ще тебе я лаяти готова. Іди.

Я ні в сих ні в тих, безліч разів вклоняючись та вибачаючись, позадкував у гущину дерев.

∴

Я вже від вражень був перетомлений. Я їх в усіх-усюд хапав, сприймав, а їх що крок то більше й більше. Де тільки зирну — натрапляю на подію.

Ні, піду із площі, бо від вражень я вже бадьоро не підспівую, а в'яло лише мугичу. І вони, враження, вже не вміщаються в мені — і тому мені хочеться зараз отут на площі розкрити навстіж серце і крикнути: „Люди добрі, слухайте, я маю повно - повно хороших - прехороших вражень — дивіться, ось вони!" І з цими словами я випускаю їх усіх на вольну волю...

Я іду... О, чую:

— Тату!

— Цсс, сину!

І батько й син, як заворожені, припали поглядами до пам'ятника.

— Тату, ви казали...

— Що, дитино?

— Що йому сто п'ятдесят років.

— Так, сину.

— А він, дивіться, тату, ні трохи не постарів. Який він у сто п'ятдесят молодий і свіжий.

Батько лише від зворушення розкуйовдив хлопцеві чуба. А очі його наче казали дитині: „Мудрі слова зірвалися із твоїх уст, синку. Сто п'ятдесят пройшло — й віки [illegible] буття посивілі роки, а він, Шевченко, на радість нам, не постаріється".

∴

О, вікопам'ятний день! Подібних двох днів у житті людини, далебі, не буває.

Спасибі ж, що тут, в Америці, нам доля дарувала цей незабутній, великий, єдиний й один.

НА ПАШНІ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

„Свято серпа і молота" у Дрогобичі

Уже четвертий рік робітники Дрогобича змушені виходити в неділю, з транспарентами в руках, на так зв. „Свято серпа і молота". Як звітує Радянська Україна" з 19 червня, свято розпочиналося так: „Над стадіоном „Нафтовик" линe пісня „Широка країна моя рідна" (себто „Широка страна моя родная"). На доріжку виходять колони трудящих підприємств міста та колгоспників навколишніх сіл. Вони несуть рапорт: „Плян п'яти місяців виконано достроково. Виконано продукції понад плян"... В кінці відбулося „народне гуляння".

„Буржуазна ідеологія" і Китай

„Не було і не може бути ніякого мирного співіснування соціялістичної та буржуазної ідеологій, не може бути між ними не тільки миру, а й перемир'я. Нам треба боротись проти ревізіоністських тенденцій у питаннях соціялістичної естетики, спроб стерти корінні відмінності між мистецтвом соціялістичного напрямку та буржуазним модернізмом. Найважливішим завданням є непримиренна боротьба проти антиленінських концепцій китайських розкольників"... („Літературна Україна" з 12 червня).

Черговий наклеп на У П А

В кінці минулого року Держлітвидав України видав черговий наклеп на ОУН та УПА, цього разу в формі „літературного роману" якогось Євгена Крутяка „Віхола". Події охоплюють останній рік другої світової війни, відбуваються переважно в районі Забужжя — Бродів, інколи у Львові. В центрі „твору" — юнак Андрій Костюк, який був у лавах УПА, а потім „переконався" і прийшов „з повинною" до совєтської влади. (За рецензією у журналі „Дніпрі" ч. 5).

Партконтроля і черевики

Два роки тому на Львівській фабриці взуття — „юрби покупців з картонами у руках, раз-у-раз було чути вигуки обурення: — Візьміть ці черевики назад і давайте мені інші, або поверніть гроші! — Довелося встановити спеціяльні дні для обміну бракованого взуття. Його набралося в 1962 році близько 18.000 пар." Про це розповідає київський журнал „Радянська Жінка", ч.5, 1964, як про щось давно минуле. Але далі в тій статті сказано, що тепер працюють при фабриці „групи сприяння партійно-державному контролю", які мають завдання — „виявити бракороба". „Дефекти виробів, як наслідок неуважної або й несумлінної роботи трапляються й тепер".

„Тече вода каламутна"...

У місті Василькові на Київщині міські заводи замулюють і забруднюють воду річки Стугни. „Ще 17 років тому вирішено збудувати комплекс очисних споруд... Та віз і нині там". „Радянська Україна" з 20 червня).

ГАЛЯ ЛАГОДИНСЬКА-ЗАЛЕСЬКА

(Посмертна згадка)

Особливе жниво смерти серед українських культурних діячів помітне в останній час. Скосило воно теж Олену Лагодинську — Залеську, піяністку і вчительку музики та письменницю, лявреатку 1-го Літер. Конкурсу СФУЖО, дружину проф. Осипа Залеського в Боффало, яка померла 23 червня на 64 році життя.

Покійниця була донькою адвоката і посла до австрійського парляменту бл. п. Миколи Лагодинського і Дзюні з дому Саноцької. Студіювала музику у віденському університеті в 20 — 23 рр., покінчивши перед тим гімназію СС. Василіянок. Повернувшися до краю, навчала в Музичному Інституті за чергою в трьох містах: Станиславів, Дрогобич і Коломия, та під час німецької окупації в останній війні знову в Станиславові. Виїхавши на еміграцію до Відня, мала вже за собою 21 рік педагогічної праці та великі успіхи в колах українців, адептів фортепіяну.

Початково жила Лагодинська в Відні в жахливих відносинах голоду і бомбардувань разом з сестрінкою, Оксаною Кучковською, якої батьки, лікар д-р Т. Кучковський та д-р філософії Славця (її наймолодша сестра) трагічно померли поміж 1-ою і 2-ою війнами. Галя опікувалась у Відні сестрінкою, як рідна мати, і обоє разом виїхали в 1948 р. до Буенос Айрес в Арґентині, де Галя продовжувала педагогічну працю, навчаючи в „музичному студіо" в СС. Василіянок і сповняючи секретарську працю в Видавництві М. Денисюка. В той час Оксана продовжала під її опікою свою науку в арґент. школах. Тоді теж трапилась страшна подія: найстарша її сестра, Марійка, заміжна за інж. І. Остапяком, що переїхала теж до Арґентини на поселення, одного дня стала жертвою катастрофи на залізниці. Це сталось від удару льокомотиви, коли вона переходила залізничі рейки, що так часто перехрещуються з вулицями в столиці Арґентини...

В 1955 р. переїхали обоє разом з Оксаною до Боффало, де Галя одружилась з проф. О. Залеським, відомим музикологом, а Оксана вийшла заміж за Роздольського. Осівши в Боффало Галя негайно взялась до основування Відділу Укр. Музичного Інституту і в його рямцях вела свою педагогічну працю. Своєю ніжною вдачею, розумінням молоді, досвідом учительської праці і досконалим знанням предмету навчання була вона любленим та шанованим педагогом, і в її руки охоче віддавали батьки своїх дітей.

Так як одруженням найшла бл. п. Галя досить пізно своє родинне щастя, так і досить пізно почала виявляти свою літературну працю, немов би хотіла продовжати письменницьку діяльність своєї пок. сестри Славці, що писала під псевдонімом: Леся Верховинка. Галя не написала багато, але вже з самого початку найшла признання небуденного таланту літературознавцями. Її оповідання „Л і с" удостоївся нагороди 1-го Літ. Конкурсу СФУЖО фундації Марусі Бек і був надрукований в „Жін. Світі" в р. 1961 в числах від 1 до 6. Це дійсно прекрасний фрагмент боротьби УПА з німцями. Після оп. „Ліс" з'явилась у Вид. Денисюка повість Г. Лагодинської п. н. „До сонця — до волі!" на тему українського підпілля, що перед другою війною вело боротьбу з польським окупантом. Оригінальність сюжету, тонкий лірризм і хвилюючі ситуації повісти були високо оцінені читачами.

Не місце спинятись у некролозі ширше при літературних працях Покійниці, яка ще й залишила недруковані речі. Хочеться згадати тут ще діяльність громадську, яка в тої великої патріотки виявлялась на терені Боффало. Про це говорила письменниця Острук (Марія Маковська), як теж про її літературну працю, прощаючи її під час похоронів 24 червня іменем 49 Відділу Союзу Українок. Також д-р Іван Мосійчук промовляв в імені Батьківського Комітету Відд. Музичного Інституту, підкреслюючи заслуги Галі, як педагога. До похоронів станули 4 священики: о. А. Стасюк — правив Службу Божу в асисті оо. д-ра П. Іваховa, М. Ділевича і Й. Чайковського. В церкві прегарну проповідь виголосив парох церкви св. Миколая о. Івахів, підкреслюючи тісне пов'язання Покійниці з церквою, в якій вона находила все, що примірний християнин повинен у ній найти, часто сповідаючись і причащаючись. Поважний гурт громадян Боффало віддав останню прислугу Покійниці, молячись за вічний її спокій.

В. Несторович

УМІ Василеві Барвінському

Недавно в Нюарку відбувся вечір — присвячений пам'яті Василя Барвінського, в першу річницю смерти композитора. Учасниками програми були учні Українського Музичного Інституту: від наймолодших до абсольвентів. Це були переважно учні фортепіянової кляси п. Галі Клим, якій належиться подяка і признання за великий вклад праці над програмою і зорганізованням цієї успішної імпрези, що складалася із самих творів В. Барвінського.

Дарія Каранович привітала публіку словами нашого музикознавця Івана Ковалева про велике значення творчости Василя Барвінського для української історії музики.

Довголітня учителька Українського Музичного Інституту ім. М. Лисенка у Львові, п. Мелянія Байлова поділилася з публікою словом-спогадом про Василя Барвінського. Теплими, безпосередніми словами вона змалювала постать В. Барвінського: як шляхетну людину небуденних прикмет, творчого директора музичної школи і педагога, якого учні вирізнялися мистецькою грою на фортепіяні.

Опісля із зворушливою повагою діти відіграли „Наше сонечко" на тему українських народних пісень. Старші учні виконали „Мініятюри", при чому клали велику вагу на співний тон. По гарно загранiй „Колисковій" (скрипка), слідувала „Пісня", і 5 прелюдій на фортепіян. Ці останні речі вимагали не лише доброї техніки, але в першій мірі зрозуміння, чи радше сказати: відчуття інтенцій композитора. З подиву гідною відданістю молоденькі, заавансовані студенти підкреслили виразовість граних творів, а це вимагає музикальности і власної уяви.

Несподіванкою цього вдалого вечора були висвітлені численні знімки Василя Барвінського: його самого і його в товаристві інших українських музиків і наших діячів культури.

Така імпреза, гідна наслідування, має велике виховне значення. Вона вщіплює молоді пошану до скарбів української музичної творчости. А її репрезентував передовий композитор двадцятого сторіччя: Василь Барвінський.

Д. К.

ТАРЗАН, ч. 5262. Чортівський сміх!

THE JUNGLE LORD MOVES WITH MOOKS TO THE MIDDLE OF THE VACANT STREET, WHERE HE CALLED OUT BOLDLY-
"TARZAN OF THE APES WISHES TO TALK TO THE MAN NAMED CYCLOPS!"
THERE WAS A MOMENT OF SILENCE—AND THEN A BLAST OF FIENDISH, MOCKING LAUGHTER RESOUNDED FROM THE ROYAL HUT!

Пан джунглів пішов із Муром на середину опустілої вулиці...

— Тарзан від мавп бажає собі поговорити з людиною, що називається Циклоп!

Настала хвилина мовчанки... А після неї дався чути з королівської хатини вибух чортівського глузливого сміху!

Збори Відділів Українського Народного Союзу

П'ЯТНИЦЯ, 10-го ЛИПНЯ 1964 р.

НЮАРК, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Запорізька Січ 371 Відд., в год. 8-ій веч. в Січовій залі. Проситься членів вирівняти свої залеглі вкладки. — мґр. І. Оверко, предс., П. Заболоцький, кас., Ю. Баранюк, секр.

СУБОТА, 11-го ЛИПНЯ 1964 року

КЛІФТОН, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Українська Січ 182-ий Відд. о год. 6-ій веч. в залі Української Правосл. Церкви, при 45-47 Гови Еве., Пасейк, Н. Дж. — Управа.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Місячні збори Т-ва Мир 324-ий Відд. в год. 7-ій веч. Проситься прибути і вирівняти членські вкладки. — І. Струк, секр.